

Umumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	HIST203, Türk xalqları tarixi-2 (6 AKTS)
	Fakültə	Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsi
	Departament	Tarix və Arxeologiya departamenti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2020/2021-ci tədris ilinin yaz semestri
	Fənni tədris edən müəllim	Ph.D Telman Nüsretəoğlu Quliyev
	E-mail	t.nusretoglu@mail.ru
	Telefon	
	Mühazirə otağı/ Cədvəl	I gün 13:40-15:10 I gün 15:20-16:50
Məsləhət saatları	Tələbələrə razılaşdırılan vaxtlarda	
Prerekvizitlər	Türk xalqları tarixi-1	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi seşmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas ədəbiyyat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Zəki Vəlidü Toqan, Ümumi Türk Tarihine Giriş, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1997 2.İlber Ortaylı, Türklerin Tarihi, İstanbul, 2015 3. Jean-Paul Roux, Türklerin Tarihi, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2010 4. Ramin Qurbanov. Türk xalqlarının tarixi. II hissə, Bakı, 2011. 7.Sina Akşin, Kısa Türkiye Tarihi, İstanbul, 2017 <p>Əlavə ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Kürşat Yıldırım, Doğu Türkistanın Tarihi Coğrafiyası (pdf) 2.Ali Ahmetbeyoğlu,TÜRKİSTAN HAKKINDA COĞRAFİ, SİYASİ, TARİHİ VE İSTATİSTİKİ MALUMAT (pdf) 3.Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri: Dünü, Bugünü ve Yarını.(pdf) 4.Devlet, Nadir; Çağdaş Türk Dünyası, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1989 	

Kursun veb saytı	www.azerbaijan.az ; www.aztarix.azeriblog.com ; www.azerbaycanli.org		
Tədris metodları	Mühazirə	Öyrənmə və tədris metodları	
	Qrup müzakirəsi	Mühazirələr	
	Praktiki tapşırıqlar	Mövzu ətrafında interaktiv müzakirələr və yoxlama işləri	
	Praktiki məsələlərin təhlili	Mövzularla əlaqədar olaraq tarixi muzeylərə, abidələrə ekskursiya etmək, mütəxəssis alimlərlə görüş	
	Digər		
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix son müddət	Faiz (%) bal
	Aralıq imtahanı	Aprel (1-7 mövzular)	35 bal
	Praktiki məsələ		
	Fəallıq	Dərslərdə, diskussiyalarda, prezentasiyalarda və elmi seminarlarda iştirak etmək	10 bal
	Prezentasiya/ Qrup Müzakirə	Yazılı (həm də şifahi təqdimat olmaqla) (mövzular əlavə olunur). Vaxt tələbələrlə razılaşdırma yolu ilə. <i>Yazı işinə aid qaydalar:</i> 1. İş ayrıca vərəqlərdə yazılmalıdır. Kağızın formatı A4, şirifti 14, interval 1, işin həcmi 10-15 səhifə olmalıdır. 2. Üz vərəqdə (titul hissəsi) tələbənin fakültəsi, ixtisası, adı və soyadı, fənnin adı, müəllimin adı və mövzunun adı yazılmalıdır. 3. Vərəqin bir üzü yazılmalı, vərəqə nömrələr qoyulmalıdır. 4. İş aydın yazılmalı, fikirlərin abzaslara bölünməsi məntiqi olmalıdır, hər yeni fikirdə abzasdan istifadə edilməlidir. İşin girişi və nəticəsi olmalıdır. 5. İş yazılarkən mənbələrə istinad edilməlidir. İstinad qaydaları müəllim tərəfindən təqdim olunacaqdır. 6. Sonda istifadə olunmuş ədəbiyyatın siyahısı əlavə edilməlidir.	15 bal
	Final imtahanı	İyun (8-15 mövzular)	40 bal
	Yekun		100 bal
Kurs təsviri	Türk Xalqları Tarixi-1 dərslərimizin davamı olan tədris prosesində Osmanlı dövlətinin tənəzzül dövrü, səbəbləri, imperiyanın tərkibindəki xalqların həyat tərzini, böyük Avropa dövlətləri və Rusiyanın Osmanlıya dağıtma planları, Osmanlıdakı muasirləşmə		

	<p>və islahat təşəbbüsləri, Qurtuluş savaşı və Türkiyə cümhuriyyətinin quruluşu prosesi, Türkiyə tarixi, Qafqaz, Mərkəzi Asiya, Qazaxıstan, Volqaboyu, Ural ətrafı və Sibir xanlıqlarının XIX və XX əsrin əvvəllərindəki vəziyyəti, Qafqaz və Türkiyənin Rusya tərəfindən işğalı, Rus inqilablarından sonra türk xalqlarında milli hərəkət, türk xalqlarının SSRİ-nin tərkibindəki dövrdə, SSRİ-nin süqutu ilə müstəqil türk dövlətlərinin yaranması və onların həyat tərzini öyrənməklə türk xalqlarının həyatında baş vermiş siyasi, iqtisadi sosial, hərbi ideoloji, etnik və mədəni proseslərin gedişini ümumdünya tarixi ilə sıx vəhdət təşkil etməklə öyrənilməsi və tələbələrdə müxtəlif dövr tarixi hadisələrinə düzgün və tənqidi yanaşma, obyektiv qiymətləndirmə, məntiqi müqayisələr aparma bacarıqları və vərdisləri formalaşdırmaq.</p>
Kurs məqsədi	<p>Geniş coğrafi areala yayılmış Türk xalqlarının tarixi haqqında məlumat verməklə ümumdünya tarixində özünəməxsus nüfuzlu bir mövqeyə sahib olduğunu ortaya qoymaq, Türk xalqlarının tarixi keçmişinin qavranılması üçün zəruri olan düşünmək, analitik yanaşma vərdislərini inkişaf etdirmək; tələbələrdə tarixən Azərbaycan türkləri ilə ortaq mədəniyyət formalaşdırmış xalqların tarixini dərinlən öyrənmək. Türk xalqlarının tarixinə maraq yaratmaq; ümumtürkçülük ideyasını formalaşdırmaq; yazılı və şifahi ünsiyyət, diskussiya, dialoq həmçinin tədqiqat aparmaq, qrup halında işləməyi formalaşdırmaq.</p>
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	<p>Kursun problemləri, tarixi prosesləri seçməyi bacarmalı; Tarixi faktlar içərisində ən əsaslarını seçməyi bacarmalı; Tarixi prosesləri müqayisə etmək bacarığını formalaşdırmaq; öz biliklərini məntiqi çatdırmağı bacarmaq.</p>
Qaydalar (tədris siyasəti və davranış)	<p>Davamiyyət Tələbələrin Microsoft Teams platformasında bütün online dərslərdə iştirakı zəruridir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərdə iştirak edə bilmirsə, (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) bu haqda məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. Online dərslərin 30%-də iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılmır.</p> <p>Kurs işi, layihə və tapşırıqlar Tələbələr tapşırıqları yerinə yetirərkən plagiarizmə yol verməməli, əldə etdikləri məlumatların mənbələrinə istinad etməli və istinadları göstərməlidir. Tələbələrin qiymətləndirmə üçün müəllimə təqdim etdiyi tapşırıqlarda 25% və daha artıq Plagiarizm halları (müvafiq istinadların mənbəyinin göstərilməsi halları istisna olmaqla) aşkarlandığı zaman iş sıfırlanır.</p> <p>Yoxlama işi Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər.</p> <p>İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahan mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmırlar.</p> <p>İmtahan qaydaları Aralıq və yekun imtahanları işində tələbə tərəfindən və bir-birindən köçürülmə qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbənin qiyməti sıfırlanır. Quiz və imtahanlarda tələbələr kamera və mikrofonlarını açıq saxlamalıdırlar. İmtahan müddəti 120-150 dəqiqə</p>

		<p>müəyyənləşdirilib. İmtahan tapşırıqlarının sayından, çətinlik dərəcəindən, ana dilində olub-olmamasından, suala verilən cavabın həcmindən və s. asılı olaraq müəllim tərəfindən təklif olunarsa, departament rəhbəri ilə razılaşdırılıb dəyişdirilə bilər.</p> <p>Fənni bitirmək qaydası Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.</p> <p>Tələbələrin davranış qaydaları Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr qadağandır. Online dərsi yalnız müəllim özü başlada bilər, tələbələr Microsoft Teams platformasında cədvəl üzrə təyin olunmuş dərsi başlada bilməzlər.</p>
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)		
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları
1		1.Osmanlı dövləti XVII-XVIII əsrlərdə. Osmanlıda siyasi, iqtisadi, hərbi geriləmənin səbəbləri. Osmanlı – Avropa, Osmanlı- Rusiya, Osmanlı –Səfəvi münasibətləri.
2		2.Kırım və Volqaboyu xalqları XVII –XVIII əsrlərdə. Rus işğalının dini-kültürəl nəticələri.
3		3. Doğu Türkiistanın tarixi coğrafiyası.Dünən və bugünü.
4		4.XIX əsrin I yarısı çarizmin Türkiistanı işğal etməsi və müstəmləkəçilik siyasəti (Buxara, Xivə, Kokand xanlıqları)
5		5.Osmanlı-Rusiya müharibələri.Kırım , Qaradəniz və Şimali Qafqaz uğrunda şiddətlənən mübarizə.XVIII-XIX əsrlər Rus-Türk münasibətlərinin təhlili.
6		6.Osmanlı dövlətində islahat təşəbbüsləri. Yeniçeri Ordusunun ləğv edilməsi. Tanzimat və İslahat fərmanları. Birinci və ikinci məşrutiyət. İttihad və Tərəqqi cəmiyyəti.
7		7.1877-78 Rus- Osmanlı müharibəsindən Balkan savaşının sonuna qədər Qafqaz, Volqaboyu və Türkiistan xalqlarıyla Osmanlı dövlətinin münasibətləri. Yardım fəaliyyətləri.
		ARALIQ İMTAHANI (1-7-ci mövzular)
8		8.Türk xalqları birinci dünya

		müharibəsi illərində. Osmanlı dövlətinin birinci dünya müharibəsində iştirakının səbəbləri. Qafqaz cəbhəsində yaşananlar. Təşkilat-ı Mahsusanın Türkünstan və Qafqazdakı fəaliyyətləri.	
9		9.Mondoros atəşkəsi, alçalıdıcı Sevr anlaşması təşəbbüsləri, Anadoluda qurtuluş savaşının başlaması. M.K. Atatürk və Ənvər paşa münasibətləri. Ənvər Paşanın Rusiya və Türkünstandakı fəaliyyətləri. Atatürkün Samsuna gedişi. Ərzurum və Sivas konfransları.	
10		10.XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Kazan, Bakı və Türkünstanda milli fəaliyyətlər. İ.Gaspıralı və Tərcüman qəzeti. Yeni üsul məktəblərin açılması.	
11		11.Türkiyə cümhuriyyətinin quruluşu. Lozan anlaşması və Mosul-Kərkük məsələsi. Cümhuriyyət dövrü Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri.	
12		12.SSRİ -nin türk xalqları XX əsrin 20 -30 cu illərdə.(Türk xalqları Represiya, dövründə)	
13		13.Türkiyə-Sovet dövləti münasibətləri.Türkiyənin ikinci dünya müharibəsi dövründəki xarici siyasəti. Sovet imperiyasında yaşayan Türk xalqları II Dünya müharibəsi illərində və ondan sonrakı dövrdə	
14		14.Türkiyənin NATO-ya üzv olma prosesi. Asala və PKK terror təşkilatlarının Türkiyəyə qarşı törətdiyi terror aktları. Sovet dövlətinin çöküşündən sonra müstəqil Türk respublikalarının ortaya çıxması. Orta Asya Türk cümhuriyyətlərindəki proseslərin təhlili.	
15		15. Türk dünyasındakı çağdaş siyasi, iqtisadi, mədəni durum. Birlik arayışları. Muasir dövr Türk xalqları mədəniyyətinə dair qeydlər. FİNAL İMTAHAN (8-15-ci mövzular)	

Prezentasiya mövzuları:

1. Azərbaycan Xanlıq dövlətləri və Rusiyanın siyasi, hərbi, iqtisadi münasibətlərinin təsvir edilməsi.
2. Yeniçeri Ordusunun ləğv edilməsinin siyasi-hərbi nəticələri
3. Kırım xanlığı və onun Rusiya tərəfindən işğalı
4. Qazan xanlığının Rusiya tərəfindən işğalı və Türk tarixindəki nəticələri
5. Rus işğalı sonrası Kırımın etno-demografik durumunun dəyişdirilməsi prosesi.
6. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda dərs deyən Türkiyəli müəllimlər.
7. Şərqi Xalqları Qurultayı Azərbaycan mətbuatında.
8. Rusiya Dövlət dumasının "Müsəlman fraksiyası"
9. Ənvər paşanın Türkiyədəki fəaliyyətləri.
10. SSRİ- nin Türk xalqlarının sosial-iqtisadi həyatı (1953-1964)
11. Çarizmin Mərkəzi Asiyayı işğal etməsi və müstəlkəçilik siyasəti
12. Gənc türklər və Balkan müharibələri. XIX əsrin sonu XX əvvəli)
13. Orta Asiya uğrunda Rusiya və İngiltərə mübarizəsi
14. Qafqazda çar Rusiyasının siyasəti. Hərbi –inzibati idarəetmə
15. Osmanlı imperiyası XIX əsrin birinci yarısında
16. Rusiya Dumasında Türk deputatların fəaliyyəti
17. Birinci dünya müharibəsi və Azərbaycan- Anadolu münasibətləri
18. Rus əsarətində yaşayan Türk xalqları Birinci Dünya müharibəsi illərində
19. 1917-ci il fevral inqilabından sonra Orta Asiya, Volqaboyu, Sibir və Kırmda ictimai –siyasi vəziyyət
20. Türk xalqları Represiya dövründə
21. Kırım Tatarlarının vətənlərindən sürgün edilməsi
22. Türk xalqlarının mədəniyyəti Sovet dövründə. Milli kimlik və tarix problemi.
23. Türkiyədə Basmacılar hərəkatı
24. XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Kazan və Orta Asiyada Cədidçilik hərəkatı
25. İ. Qasıralı və Tərcüman qəzeti.
26. Doğu Türkiyənin tarixi coğrafiyası
27. Z.V. Toğanın həyatı və əsərləri
28. İsa Yusif Alptekin və Doğu Türkiyə
29. Sultan Abdulhamid və Fələstin məsələsi
30. Atatürkün Mosul-Kərkük siyasəti.